

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Rudolphi Goclenii Exercitationes et disputationes ethicae & politicae

Goclenius, Rudolph

Marpurgi Cattorum, 1601

XI. An vir ethicus debeat esse: & an omnes affectus sint per se vitiosi item
tem an sint opiniones?

[urn:nbn:de:bsz:31-109121](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109121)

entias. Sed Socratem hoc non sensisse, sic ostendo:

Si virtus est scientia, doceri potest.

At doceri non potest. Ergo non est scientia.

Propositio est in Menone Platonis totidem verbis ferè: *Εἰ δὲ γέδειν ἐπιστήμη τις ἢ ἀρετὴ, διὰ δὲ, ὅτι διδασκτὸν αὐτὴ εἴη*: Quod si scientia est quædam virtus, clarum est eam esse docibilem. Assumptio est in eodem Dialogo his verbis: *ἀρετὴ ἀπ' αὐτῶν αὐτὴ διδασκτὸν*: id est: Virtus ergo non fuerit docibilis. Stat igitur conclusio contra Aristotelè falsè ascribentem hoc pronuntiatum Socrati: Virtus est scientia. At inquis: doceri posse virtutem, est in eodem Dialogo. Respondetur. Id equidem non nego: Sed non est sententia ipsius Socratis. Cujus ergo? Protagoræ est Sophistæ, id est, qui se venditabat velut virtutis magister & doctor, ut verbis utar Patritii.

XL.

An vir Ethicus debeat esse ἀπάθης: & an omnes affectus sint per se vitiosi: item an sint opiniones?

Negatur.

TRAHUNTUR Stoicorum tres fuisse errores de affectibus. 1. Quòd sint opiniones. 2. Quòd omnes per se sint vitiosi. 3. Quòd evellendi & extrahendi sint penitus, non circumcidendi, & amputandi, Pri-

mus

mus error sic refallitur, ex Definitione. Affectus sunt motus cordis, quibus persequimur vel fugimus objecta, prout verè vel falsè cogitatio illa commoda vel incommoda ostendit. Ortū igitur habent ex cogitatione & imaginatione. Nec sequitur, affectus oriuntur ex cogitationibus & opinionibus, quæ possunt esse falsæ. Ergo sunt opiniones. Et si enim interdum opinionibus falsis movetur dolor: (ut cum Jacobo Patriarchæ falsè annunciatur mors filii Josephi:) tamen id non fit semper, sed sæpè veræ causæ monstrantur, seu objiciuntur: ut David nimis verè dolet, nunciato verè tragico interitu filii Absolomi. Præterea Cor est sedes affectuum. Opiniones verò sunt in cerebro. Ergo affectus non sunt opiniones; etsi notitiam seu cognitionē, ut opinionem,

Object.

Solutio.

Object.

Cic. 4. Tusc.

sequantur. Nec in contrarium valet quicquam istud: Naturalia sunt uno eodemque modo. Affectus etiam ex iisdem objectis orti non afficiunt similiter omnes, ut hic pulsus in exilium muliebriter flet, ille forti est animo, vel premit altum corde dolore: ille desperabundus est: hic spem vultu simulat. Ergo affectus non sunt naturales, sed puræ imaginaciones. Seu si naturalis amor esset, & amarent omnes, & semper amarent, neque alium pudor, alium cogitatio, alium satieras deterreret. At non posterius. Ergo nec prius.

R. sp.

Resp. Est fallacia à non causa tanquam causa: Solut.
 & propositio major est declaranda. Natura
 seu naturalia agunt uno modo, scilicet in iis-
 dem subjectis: quia, ut veteres Scholastici lo-
 quuntur, Actus agentium sunt in patiente præ-
 dispositi: ut Ignis ex lapide efficit calcem, ex
 ligno carbones vel cinerem. Vinum alios hi-
 lares, alios tristes efficit: alios hebetiores, a-
 lios acutiores, alios loquaces, alios elingues:
 propter dissimile temperamentum seu vari-
 um habitum corporis: sicut est apud Aristo-
 telem in problematis: *Ὅτι τῶν ζῴων
 μένων κερύωνται*. Deinde respondeo ad assum-
 tionem. Affectus dissimiliter afficiunt. 1. pro-
 pter diversitatem naturarum & temperamen-
 torum. Phlegmaticus non ita facile accendi-
 tur ira, atq; Cholericus. Cato rigidior & du-
 rior non tam facile movetur atque Cicero. 2.
 quia etsi objecta sunt eadem, tamen cogita-
 tiones de objectis sunt diversæ. 3. quia ma-
 gna vis est assuetudinis & consuetudinis in
 reprimendis affectibus. Tertio igitur respon-
 deo: Affectus ita sunt naturales, ut quodam-
 modo etiam dici voluntarii posse videantur:
 quia regi aliquo modo possunt voluntatis ar-
 bitrio, iudicio ac ratione cohiberi, usuque &
 exercitio relaxari, aut reprimi. Ad extremum,
 affectus non esse meras imaginationes do-
 cent *σοφία ἀποτρέγει τὸν πατέρα ἐκ τῶν υἱῶν*, quæ sunt
 acer-

acerriam. Secundus error sic refellitur: Etsi nonnulli affectus habent adjuncta vitia, & rationi recte adversantur: ut cupiditas adulterii, cædis, rerum alienarum: tamen multi boni sunt natura. Multi etiam mali sunt per accidens ex iudicii errore. Natura boni sunt recte rationi sanoq; iudicio consentanei, ut amor erga virtutes, odiū vel ira adversus peccata. Hi sunt utiles affectus dati nobis ad nos expergefaciendos, id est, ut sint calcaria & incitamenta ad benè vivendum. Hos lege sua exigit Deus. Dedit ad hos organa & humores qui eis inserviant: ut in lætitia laxatur & dilatatur cor, & moderatius effunditur sanguis & spiritus vitalis: In ira flava bilis excitatur. Μετεωράδεια igitur probanda est, ἀπάθεια, id est, vacuitas affectuum contra repudianda: Simpliciter tollendi non sunt affectus, sed secundum quid, id est, respectu violentæ & nimii. Ita simul tertius error concidit. Sed con-

Obiect. tra Stoici. 1. Hæc est natura contrariorum, ut, cum alterum est summum, alterum non patitur secum in subjecto eodem. Virtus est contraria affectui. Ergo Affectus profus tollendi sunt. 2. Perfecta virtus esse non potest, nisi omnia impedimenta penitus sublata fuerint. Affectus sunt virtutum impedimenta: Impedit ira animum, ne possit cernere verum. Ergo tollendi, seu profus excindendi.

ciendendi. 3. Illud proprium est virtutum, ut animum repurgent. Nihil autem in eo repurgandum, nisi affectus. Affectus igitur extirpandi. Respon. ad primum. Nego assumptionem. Virtutes enim non pugnant cum affectu, sed cum ejus extremis. Quare dicendum: affectus corrigi, emendari, frangi, mitigari, non tolli à virtute. Respon. ad secundum. Nego assumptionem. Non enim ipsi affectus, sed excessus vel defectus horum impediunt virtutem. Et admodum languidi & ignavi essemus ad actiones, & quidem honestas; nisi adhiberentur incitamenta affectuum. Sic ira est eos fortitudinis. Respon. ad tertium. Nihil in animo repurgandum præter affectus, scilicet depravatos, immoderatos, violentos, qui similes sunt equo ferocissimo. Non autem omnes sunt tales.

Solurio.

Affectus mortificandi, non occidendi.

Vis irascens animi est adjuvix rationi, ad exequenda salutaria consilia.

XLI.

An in virum Ethicum cadant affectus?

Affirmatur formula declamationis, qua amicus cavet amico ne probeat Stoicam *ἀπάθειαν*, id est, libertatem ab affectibus.

Narratio: cui annexa propositio bimembris. Cū superioribus aliquot diebus de præceptorū vestrorum in propositis lectionibus progressu percontarer, præter cætera videbar mihi intelligere in Officiorum explanatione